

Tytuł rozprawy doktorskiej: *Współczesne idee niemieckiego ekstremizmu prawicowego*

Autor: mgr Agata Kałabunowska

Streszczenie

Celem rozprawy jest analiza programu politycznego i ideologicznego wybranych organizacji skrajnie prawicowych działających w Niemczech w okresie kryzysu migracyjnego. Analiza ta poprzez ustalenie rdzenia ideologicznego wybranych ugrupowań ma na celu redefinicję pojęcia ekstremizmu prawicowego, z drugiej zaś strony umożliwienie umieszczenia najnowszych zjawisk na scenie skrajnie prawicowej w koncepcji fal ekstremizmu politycznego w Niemczech.

Pobocznym celem dysertacji jest także systematyzacja wiedzy na temat dotychczasowych teorii naukowych dominujących w badaniach nad ekstremizmem prawicowym oraz możliwości ich skutecznego zastosowania w odniesieniu do współczesnych ruchów skrajnych. Szczególnie istotnym elementem jest rozróżnienie pomiędzy terminem *Rechtsextremismus* w sensie nadanym mu przez teorię ekstremizmu politycznego (*Extremismustheorie*), jego rozumienia w niemieckim systemie ochrony demokracji (*Verfassungsschutz*) oraz znaczeniem przypisywanym temu pojęciu w naukach społecznych, przede wszystkim zaś w politologii.

Badaniu poddano założenia programowe następujących ugrupowań politycznych: niemieckiego odłamu ruchu identytarystów (Identitäre Bewegung Deutschland, IBD), stowarzyszeń i partii związanych z parasolową organizacją Pro-Niemcy (Die Pro-Bewegung e.V.), Narodowodemokratycznej Partii Niemiec – Unii Ludowej (Nationaldemokratische Partei Deutschlands – Die Volksunion, NPD), partii Die Rechte oraz partii Alternatywa dla Niemiec (Alternative für Deutschland, AfD). Kluczem dla doboru przypadków były: po pierwsze, działalność na terenie współczesnych Niemiec; po drugie, aktywność w okresie kryzysu migracyjnego; po trzecie, posiadanie spisane programu ideowego, ogłaszanego publicznie, np. na oficjalnej stronie internetowej lub też w innej formie dostępnej dla potencjalnych zwolenników. Główny materiał badawczy stanowią założenia ideowo-programowe wybranych organizacji – w przypadku partii programy polityczne, w przypadku zaś ruchów tzw. wytyczne ideowe bądź założenia programowe, mniej lub bardziej usystematyzowane. Materiałem pobocznym są różnego wystąpienia w przestrzeni publicznej – m.in. wypowiedzi liderów ugrupowań, symbole i przekazy performansów oraz happeningów organizowanych przez wybrane organizacje.

Zgromadzony materiał badawczy poddano jakościowej analizie treści. Pod względem teoretycznym badanie opiera się koncepcji morfologicznej analizy ideologii (*the morphological analysis of ideology* lub *morphological approach*) Michaela Freedena.

Dysertacja składa się z sześciu rozdziałów, z czego trzy pierwsze mają charakter eksploracyjny i systematyzujący, pozostałe zaś prezentują wyniki przeprowadzonej analizy. Kluczowym jest przede wszystkim rozdział czwarty rozprawy, który przybliży profil ideologiczny pięciu wyselekcjonowanych ugrupowań skrajnie prawicowych oraz zestawia je ze sobą w kończącej tę część analizie porównawczej. W piątej części pracy, wedle wytycznych morfologicznej analizy ideologicznej, analizowano poszczególne skrajnie prawicowe idee, próbując ocenić rolę jaką pełnią one w całym systemie ideologicznym. Szósty rozdział dysertacji mierzy się

z hipotezą badawczą dotyczącą fal ekstremizmu prawicowego w Niemczech. Przybliża on koncepcję fal ekstremizmu prawicowego oraz dotychczasowe sposoby ich analizy i opisu. W tej części, podsumowując wnioski wyciągnięte z całości przeprowadzonego badania, stwierdzono istnienie nowej fali ekstremizmu prawicowego.

Słowa kluczowe: ekstremizm prawicowy, skrajna prawica, Niemcy, kryzys migracyjny, ideologia